

Навчання історії спрямоване

на реалізацію загальної мети базової загальної освіти, яка полягає в розвитку на соціалізації особистості учнів, формуванні їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глибоких змін і викликів.

Метою шкільної історичної освіти є:

- ✓ формування вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці;
- ✓ виховання засобами історії громадянської свідомості, зорієнтованої на патріотичні почуття приналежності до власної країни та до її спільних історичних, політичних і культурних цінностей, а також на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві;
- ✓ прищеплення толерантності й поваги до різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей.

Реалізація цієї мети здійснюється

через розвиток основних складових історичної свідомості:

- накопичення знань про основні події, явища та процеси, їх давніші та сучасні інтерпретації;
- оволодіння способами розумових дій, необхідних для розуміння минулого, осягнення сучасного і прогнозування майбутнього, а саме: бачення зв'язку між історичними подіями та явищами (логічне мислення); уміння оцінювати їх під різними кутами зору (критичне мислення); знаходження нових аспектів змісту чи нових способів розв'язання проблем (творче мислення); співпереживання людям, що опинилися у вирі несприятливих історичних подій (емпатійне мислення).

Мета історичної освіти в старшій школі :

сприяти формуванню в учнів національно-культурної ідентичності, патріотичного світогляду, активної соціальної та громадянської позиції, почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії та культури України в контексті історичного процесу.

Ця мета має конкретизуватися в комплексі завдань, серед яких пріоритетними є:

- ✓ поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;
- ✓ набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі XX-XXI ст. з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцненні національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів Української держави в контексті світового історичного процесу;
- ✓ розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;
- ✓ спонукати до усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності своєї держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;
- ✓ доручення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;
- ✓ сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

Компетентнісний потенціал предмета:

1. Спілкування державною (і рідною, в разі відмінності) мовами

Уміння: доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виражальні властивості мови для опису подій минулого і сучасності, реагувати мовними засобами на соціальні і культурні явища; розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні та соціально-політичні теми; творити українською мовою (усно і письмово) тексти історичного та соціального змісту.

Ставлення: повага до української як державної/рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; критичне сприймання інформації історичного та суспільно-політичного характеру; толерантне ставлення до альтернативних висловлювань інших людей.

Навчальні ресурси: доповідь, виступ, дискусія.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: читати і розуміти науково-популярні публікації та художні твори історичного змісту іноземною мовою; знаходити потрібну інформацію про світ іноземними мовами; створювати іноземною мовою інформацію про минуле й сучасні суспільні (зокрема культурні) процеси в Україні; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну знаннями з історії.

Ставлення: інтерес до історії культурного, економічного і суспільно-політичного життя країн регіону, Європи і світу.

Навчальні ресурси: іншомовні науково-популярні публікації, адаптовані художні твори іноземною мовою.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії.

Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних соціальних, політичних та економічних проблем.

Навчальні ресурси: джерела із статистичними даними у формі діаграм, таблиць, графіків тощо.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: пояснювати та оцінювати вплив природного середовища на життя людини в окремі історичні періоди; розкривати зміст і значення господарських, промислових, наукових і науково-технічних революцій, вплив на суспільне життя технологій, технічних винаходів і наукових теорій.

Ставлення: сталий інтерес до науково-технічного прогресу та здобутків природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь, готовність раціонально їх використовувати в повсякденному житті; сміливо реагувати на ризики екологічних загроз, долучаючись до громадських акцій на захист природи.

Навчальні ресурси: матеріали про розвиток природничих наук у різні історичні періоди.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні і візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити конкретні посилання.

Ставлення: дотримання визначених норм поведінки і моральних правил у роботі з соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права.

Навчальні ресурси: публікації на історичну, соціально-політичну тематику, електронні інформаційні ресурси, цифрові бібліотеки.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати власні навчальні цілі в соціальній сфері й галузі знань про минуле; аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати джерела соціальної та історичної інформації; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід.

Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти в минулому і тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими.

Навчальні ресурси: матеріали, в яких відображено алгоритми.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: використовувати досвід пізнання історії для вибору дійових життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги і ризики, вести перемовини, працювати самостійно і в групі; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницько-пошукового характеру), представляти їх результати.

Ставлення: готовність використовувати досвід історії для самопізнання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений підхід до ухвалення рішень, що несуть ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя.

Навчальні ресурси: біографії історичних постатей, відомих підприємців-меценатів, які розвивали українську культуру.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: критично аналізувати джерела масової інформації для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; знаходити переконливі історичні приклади вирішення конфліктів; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний і чужий, зокрема взятий з історії, досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини і вміє їх захищати; ухвалювати зважені рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади і суспільства, використовуючи знання з історії та інших соціальних дисциплін; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати проекти екологічного, соціального характеру.

Ставлення: ідентифікація себе як особистості і громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканості й безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги і підтримки; вшанування досвіду і цінностей власного й інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого; волонтерство; підтримка громадських проектів та ініціатив.

Навчальні ресурси: Конституція України, міжнародні правові акти, біографії історичних постатей, сучасна публіцистика.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: образно мислити та уявляти; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати власну національно-культурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому й сьогодні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого. осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації.

Ставлення: свідоме збереження і розвиток власної національної культури, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української і світової культури; відкритість до міжкультурного діалогу.

Навчальні ресурси: твори мистецтва, творчі проекти, інтерактивні заняття в музеях, галереях тощо.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; уміти надавати собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативні і прогножуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно практикувати фізичну діяльність, демонструвати рухові вміння і навички з фізичної культури та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях.

Ставлення: відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання морально-етичних та правових норм, правил екологічної поведінки в довкіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища як потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування, відповідальність за власну діяльність у природі; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії.

Навчальні ресурси: соціальні/екологічні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я та безпеку людини; мультимедійні презентації до проектів щодо добробуту, здоров'я і безпеки; інформація про історію спортивного руху в Україні.

**При оцінюванні навчальних досягнень з історії
враховується:**

- рівень оволодіння навчальними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних подій та явищ;
- рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- рівень оволодіння практичними вміннями і навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення до історичної події, явища, діяча.

Предметні компетентності

Комплексним показником рівня історичної освіти – є ***історична компетентність учнів***, тобто здатність пізнавати минуле, заснована на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих під час навчання.

До елементів історичної компетентності належать:

Хронологічна компетентність - уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати історичні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства.

Просторова компетентність – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля.

Інформаційна компетентність – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати їх розбіжності в позиціях авторів джерел.

Логічна компетентність – уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації.

Аксіологічна компетентність – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів за роботу із перевірки знань за тему

I Початковий рівень

1 Учень/учениця навиває одну-дві події, дати, історичні постаті чи історично-географічні об'єкти.

2 Учень/учениця називає декілька подій, дат, історичних постатей або історично-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії.

3 Учень/учениця двома-трьома простими реченнями розповідає про історичну подію чи постать; упізнає її за описом; співвідносить рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту.

II Середній рівень

4 Учень/учениця репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історично-географічний об'єкт.

5 Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначаючи окремі ознаки історичних понять; називає основні дати; показує на історичній карті основні місця подій.

6 Учень/учениця самостійно відтворює фактичний матеріал теми, дає стислу характеристику історичній постаті, установлює послідовність подій; користується за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації.

III Достатній рівень

7 Учень/учениця послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів, «читає» історичні карти за допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань.

8 Учень/учениця володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.

9 Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує в межах курсу, аналізує зміст історичної карти.

IV Високий рівень

10 Учень/учениця використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє і систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.

11 Учень/учениця володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.

12 Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює їх.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів за усні відповіді

I Початковий рівень

1 Учень/учениця називає одну-дві події, дати.

2 Учень/учениця вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії.

3 Учень/учениця двома-трьома простими реченнями розповідає про історичну подію чи постать; упізнає її за описом.

II Середній рівень

4 Учень/учениця репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника.

5 Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначає окремі ознаки історичних понять.

6 Учень/учениця самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлює послідовність подій.

III Достатній рівень

7 Учень/учениця послідовно і логічно відтворює логічний матеріал теми, характеризує події (причини, наслідки, значення), використовує історичні документи як джерело знань.

8 Учень/учениця володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними.

9 Учень/учениця узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ.

IV Високий рівень

10 Учень/учениця використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; робить аргументовані висновки, синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.

11 Учень/учениця володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні події з періодом на основі наукової періодизації історії.

12 Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює їх.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за роботу з історичною картою

I Початковий рівень

- 1** Учень/учениця називає історично-географічний об'єкт, але не визначає його положення на карті.
- 2** Учень/учениця називає історично-географічний об'єкт, але визначає його положення на карті невірно.
- 3** Учень/учениця називає історично-географічний об'єкт, але визначає його межі на карті невірно.

II Середній рівень

- 4** Учень/учениця, показуючи на карті історично-географічний об'єкт, називає одну-дві основні дати, пов'язані з історичною подією (битва або рік заснування).
- 5** Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює на історичній карті основні місця подій, характеризує їх за допомогою вчителя.
- 6** Учень/учениця самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлює послідовність подій на історичній карті.

III Достатній рівень

- 7** Учень/учениця послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, «читає» історичні карти за допомогою їх легенди; оперує на історичні карти умовними позначками.
- 8** Учень/учениця аналізує використані ним історичні факти подій, які відображені на карті, дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.
- 9** Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, дає порівняльну характеристику історичним подіям, аналізує зміст історичної карти.

IV Високий рівень

- 10** Учень/учениця виявляє розуміння історичних процесів відповідної історичної карти; спів ставляє й систематизує дані історичної події на карті; робить аргументовані висновки.
- 11** Учень/учениця володіє глибокими знаннями історичних подій, які відображені на карті, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження.
- 12** Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом відповідної історичної карти; самостійно характеризує її історичні події, виявляє особисту позицію щодо розташування кордонів, меж історичних подій; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу з історичним документом**

I Початковий рівень

- 1** Учень/учениця може відтворити даний документ у вигляді читання.
- 2** Учень/учениця вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»
- 3** Учень/учениця може впізнати за описом у документі історичну подію чи постать.

II Середній рівень

- 4** Учень/учениця двома-трьома простими реченнями розповідає про історичну подію чи постать.
- 5** Учень/учениця з допомогою вчителя аналізує основний зміст документу, називає основні дати і події з документу.
- 6** Учень/учениця самостійно дає стислу характеристику історичному документу, з'ясовує походження документу та його автора.

III Достатній рівень

- 7** Учень/учениця послідовно й логічно характеризує інформацію документу, пояснює документ за змістом і формою.
- 8** Учень/учениця дає правильне визначення історичних понять або явищ в поданому документі, аналізує описані історичні факти.
- 9** Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ.

IV Високий рівень

- 10** Учень/учениця виявляє розуміння історичних процесів, зазначених у документі; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
- 11** Учень/учениця володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження стосовно подій чи фактів, зазначених у документі, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
- 12** Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, зазначені у документі, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за роботу зі складання історичного портрету

I Початковий рівень

- 1** Учень/учениця називає історичну постать.
- 2** Учень/учениця правильно відносить постать до відповідної історичної епохи.
- 3** Учень/учениця орієнтується в послідовності складання характеристики історичного портрету діяча.

II Середній рівень

- 4** Учень/учениця з допомогою вчителя двома-трьома простими реченнями може розповісти про історичну постать.
- 5** Учень/учениця стисло відтворює основний зміст біографії відомої людини за допомогою підручника, може визначати основні дати її життя та діяльності.
- 6** Учень/учениця самостійно відтворює фактичний матеріал біографії, дає стислу характеристику історичній постаті.

III Достатній рівень

- 7** Учень/учениця послідовно й логічно відтворює матеріал, характеризує події х життя історичної постаті (причини, значення, наслідки).
- 8** Учень/учениця володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, аналізує описані історичні факти, порівнює історичні явища, які впливали на діяльність або творчість історичної постаті.
- 9** Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, щодо діяльності людини, обґрунтовуючи їх конкретними фактами.

IV Високий рівень

- 10** Учень/учениця самостійно встановлює особисті риси та якості характеру історичної постаті, використовує аргументовану критику щодо особи, спираючись на широку джерельну базу.
- 11** Учень/учениця володіє глибокими знаннями біографії даної постаті, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом її діяльності, або творчості.
- 12** Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує наслідки діяльності даної постаті. виявляє особисту позицію щодо неї. Самостійно проводить історичні, наукові дослідження.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу з хронології подій**

I Початковий рівень

- 1** Учень/учениця називає одну-дві дати.
- 2** Учень/учениця називає декілька дат, має загальне уявлення про лічбу часу в історії.
- 3** Учень/учениця може співвіднести рік зі століттям, століття – з тисячоліттям.

II Середній рівень

- 4** Учень/учениця репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, називаючи одну-дві основні дати.
- 5** Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, називає основні дати.
- 6** Учень/учениця самостійно відтворює фактичний матеріал теми, установлює послідовність окремих подій.

III Достатній рівень

- 7** Учень/учениця послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виокремлює деякі ознаки явищ і процесів.
- 8** Учень/учениця володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми.
- 9** Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, синхронізує події в межах курсу.

IV Високий рівень

- 10** Учень/учениця використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.
- 11** Учень/учениця володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
- 12** Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **за роботу з написання есе**

I Початковий рівень

- 1** Побудова есе не відповідає запропонованій темі; не наведено жодного історичного аргументу
- 2** Учень/учениця в роботі називає історичні висловлення, які характеризуються фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні.
- 3** Учень/учениця виконує роботу частково, есе відповідає запропонованій темі, але наведені історичні аргументи не впливають з нього; приклади подій не є доречними; висновок сформульовано нечітко або не вірно.

II Середній рівень

- 4** Учень/учениця порушує послідовність побудови твору, має обсяг роботи менше половини від норми, висновок лише частково відповідає темі або не пов'язаний з історичними аргументами.
- 5** Учень/учениця не повністю розкриває історичну тематику, наведено один історичний факт або подія. не чітко розрізняється основна або другорядна історична інформація, висновок лише частково відповідає темі есе, учень за допомогою вчителя відтворює основний зміст теми, або робота списана з Інтернету і є плагіатом.
- 6** Учень/учениця самостійно розкриває фактичний матеріал теми, есе сприймається як цілісний твір, ідея зрозуміла, але нечітка, надає стислу характеристику історичні постаті, послідовність подій, висновок лише частково відповідає темі.

III Достатній рівень

- 7** Учень/учениця послідовно й логічно відтворює матеріал теми зв'язаний з елементами самостійних суджень в тексті, формулює чітко ідею, яка відповідає запропонованій темі, наводить один-два доречні аргументи (причини, наслідки, значення), використовує історичні документи як джерело знань; висновок відповідає запропонованій темі, характеризує події.
- 8** Учень/учениця самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі, наводить один доречний аргумент, приклад не конкретизований, висновок відповідає темі.
- 9** Учень/учениця будує послідовний, повний, логічно викладений текст, оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, синхронізує історичні події в межах курсу.

IV Високий рівень

10 Учень/учениця будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, аргументує різні погляди на проблему, використовує знання з історії для вирішення нової навчальної проблеми, наводить приклади, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, спираючись на джерельну базу.

11 Учень/учениця володіє глибокими знаннями, аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, може співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.

12 Учень/учениця створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до історичної тематики, повно, вичерпно висвітлює тему, вправно формулює ідею, аналізуючи різні погляди, самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них, уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання, користується історичними джерелами, аналізує та узагальнює їх.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти **із виконання презентацій**

I Початковий рівень

- 1** Учень/учениця використав матеріал, що не мають безпосереднього відношення до теми.
- 2** Учень/учениця тема не розкрита, відсутні аспекти теми, є порушення логічного викладення.
- 3** Учень/учениця використали матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми, тема не розкрита.

II Середній рівень

- 4** Учень/учениця відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті презентації, тема розкрита частково, є наявність орфографічних та технічних помилок.
- 5** Робота не відрізняється авторською індивідуальністю, процес розв'язання історичної теми неповний і неточний, використані як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми, робота списана, або скопійована з Інтернету.
- 6** Учень/учениця демонструє точне розуміння завдання, але викладені аспекти теми частково, установлені послідовності подій, стилю в оформленні не дотримано, не використано можливості комп'ютерної анімації; доповідачі допускають не грубі мовленеві помилки під час виступу, не значно порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії.

III Достатній рівень

- 7** Учень/учениця повно, логічно розкриває головні аспекти теми презентації, наявні не грубі помилки з точки зору орфографії та стилю; нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації, доповідачі грамотно викладають матеріал. проте не показують достатньо глибоких знань.
- 8** Учень/учениця демонструє точне виконання завдання, грамотна робота з точки зору орфографії, але наявність невідповідальності в кольоровій гамі; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; доповідачі допускають не грубі мовленеві помилки під час виступу, не значно порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії.
- 9** Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, використані матеріали, що мають відношення до теми; грамотна робота має витриманий єдиний стиль, кольорова гама; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; в роботі наявні авторські знахідки.

IV Високий рівень

10 Учень/учениця раціонально використав можливості комп'ютерної анімації, витримано єдиний стиль. Простежується повна самостійність під час виконання роботи. Під час захисту впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії, рецензує відповіді учнів.

11 Учень/учениця володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, доповідач демонструє ерудицію, відображає міжпредметні зв'язки, може співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.

12 Робота унікальна, містить велику кількість оригінальних, винахідницьких прийомів, доповідач прагне досягти високих результатів, готовий до дискусії.